

Advocatuur in Afrika

Deken in Malawi: 'Het is een gevoelige positie, iedereen let op je'

De rechtspraak in Afrika is anders dan die in Nederland, of toch niet? Michel Knapen, medewerker van het *Avocatenblad*, verblijft een halfjaar in Malawi, en bericht over zijn ontmoetingen met juristen. Deze keer: Samuel Tembenu, algemeen deken van de Orde van Advocaten.

.....
Michel Knapen
journalist

.....
'Mr. Tembenu is onderweg, neemt u plaats in de wachtkamer.'

De afspraak met Samuel Tembenu, president van de Malawi Law Society was snel gemaakt. Maar eenmaal op zijn kantoor moeten we geduld hebben. Na een halfuur polsen we eens bij de receptie – nee, mr. Tembenu heeft nog niet gebeld dat we hem kunnen spreken. We bestuderen het kale interieur van de wachtkamer verder en na nog een halfuur komt het verlossende bericht: de secretaresse van Tembenu was vergeten door te geven dat het *Avocatenblad* was gearriveerd.

Welkom in Blantyre, de zakenstad van Malawi, waar Samuel Tembenu kantoor houdt. Hij is partner van Tembenu, Masumba & Co, een middelgroot advocatenkantoor (vier advocaten) dat

voornamelijk bedrijven als cliënt heeft. Ook die moeten wel eens wachten op hun raadsman. Het leven in Malawi – een klein en straatarm land in het zuidoosten van Afrika – is traag, erg traag.

De Malawi Law Society is de orde van advocaten. De Society behartigt de belangen van advocaten en informeert het publiek over hun rechten. Met enige regelmaat publiceert de Society commentaren of persberichten in kranten over lopende zaken of andere juridische aangelegenheden.

Tembenu is de algemeen deken. Dat is hij voor één jaar, maar hij kan worden herkozen voor een extra jaar. Na een halfjaar in functie twijfelt Tembenu al. 'Het is een gevoelige positie, iedereen let op je. Soms maak je advocaten blij, anderen storen zich aan jou.' Het is geen fulltime baan, hij combineert het met zijn praktijk. 'Maar het kost me wel veel tijd.'

Hoogste bezit

Naar Nederlandse begrippen heeft Tembenu het echter rustig. De 15 miljoen inwoners van Malawi moeten het doen met 280 advocaten (tien procent is vrouw), die verplicht lid zijn van de Society. De Universiteit van Malawi heeft maar een beperkte capaciteit en laat rechtenstudenten mondjesmaat toe. De afgelopen drie decennia zijn er zo'n driehonderd juristen afgestudeerd.

Die krapte laat zich gel-

Samuel Tembenu voor zijn kantoor

den. De meeste advocaten houden zich bezig met civiel recht maar zijn er in feite alleen voor het bedrijfsleven. Met handelsrecht wordt de dikste boterham verdiend. Burgers starten nauwelijks civiele zaken. Niet de griffierechten vormen het probleem: die worden bewust laag gehouden om de toegang tot het recht, constitutioneel verankerd, te waarborgen. Doordat het land weinig rechtbanken heeft – sommige zijn zelfs door gebrek aan middelen gesloten – moeten veel mensen ver reizen. Heen en terug op één dag is in dit land met een slechte infrastructuur ondenkbaar. Transport- en overnachtingskosten zijn hoog, zodat mensen afzien van procedures. Zeker als zij voor een zaak meerdere keren moeten terugkeren, omdat de papieren niet in orde zijn. Daarbovenop komen de onbetaalbare advocatentarieven. Tembenu, nu tien jaar in het vak, hanteert een uurtarief van € 50. De gemiddelde Malawiaan leeft van één euro per dag.

In de Malawi Law Society is om die reden een discussie gestart: 'Welke verantwoordelijkheid hebben wij?'

zegt Tembenu, die zelf ook mensenrechtzaken doet. 'Burgers kunnen met hun juridische problemen terecht bij het Legal Aid Department. Maar er zijn alleen filialen in Blantyre, in de hoofdstad Lilongwe en in de afgelegen noordelijke stad Mzuzu. Het bureau is bovendien hopeloos onderbemand. We overwegen om pro Deodiensten aan te bieden tegen uitsluitend een onkostenvergoeding. Maar we moeten wel onze leden achter dit plan krijgen.'

En die leden bezorgen Tembenu behoorlijk wat kopzorgen. De Gedragsregels worden niet altijd even nauw genomen. Geld verduisteren, cliënten bestelen en excessieve rekeningen sturen zijn praktijken die met enige regelmaat voorkomen. 'Iedereen wil de mooie zaken en dat gaat wel eens ten koste van de integriteit', verklaart Tembenu.

Advocaten kunnen worden berispt, geschorst of uit het ambt worden gezet. 'Let wel: voor het leven. De straf is zo zwaar, omdat wij de eer van het ambt moeten bewaken. Onze reputatie is immers ons hoogste bezit. Dat moeten we koesteren.'